

Regionální geografie Amerik

Jarmila Šustková, Ondřej Herzán – III. ročník

Projekt na téma

AMAZONSKÉ DEŠTNÉ PRALESY

rozbor především negativních stránek mizení „zelených plic“ planety

ÚVOD

- 1 Definice, vymezení Amazonie**
- 2 Přírodní podmínky**
 - 2.1 Teplota vzduchu
 - 2.2 Vlhkost vzduchu, srážkové poměry
 - 2.3 Podloží deštného pralesa
- 3 Význam pralesa**
 - 3.1 Flóra – „zelené bohatství“
 - 3.2 Přírodní léčiva a další produkty
- 4 Hlavní příčiny kácení mizení deštných lesů**
 - 4.1 Obchod se dřevem
 - 4.2 Chov dobytka
 - 4.3 Mezinárodní půjčky
 - 4.4 Přesun zemědělství
 - 4.5 Mezinárodní zájmy
 - 4.6 Ilegální drogy
 - 4.7 Těžba nerostných surovin, stavba silnic
 - 4.8 Požáry
- 5 Negativní důsledky mizení deštných pralesů**
 - 5.1 Klimatické změny
 - 5.2 Úbytek rostlinných a živočišných druhů
 - 5.3 Změna v ekologickém cyklu
 - 5.4 Úbytek původních obyvatel
 - 5.5 Ztráta možných - zatím neobjevených - léků proti nemocem
- 6 Jiné názory na deštné pralesy**
 - 6.1 Těžaři
 - 6.2 Brazilští bezzemci
 - 6.3 Politika zemí Amazonie
 - 6.3.1 Minulost a současnost na příkladu Brazílie
 - 6.3.2 Program AVANCA BRASIL
- 7 Možný budoucí vývoj**

ÚVOD

V naší práci se budeme zabývat negativními důsledky kácení a mizení deštných pralesů v Amazonii. Tématem, které je dnes velice aktuální a zároveň kontroverzní. V souvislosti se skupinami ekologických aktivistů slyšíme často o nevratné devastaci „zelených plic“ planety, o tom, že deštné lesy mizí doslova před očima a nic se proti tomu neděje.

Problematika je poněkud složitější. Pravdou však zůstává fakt, že i přes nepopiratelné zmenšování plochy deštného lesa obecně se **nejedná** o nejvíce postižený suchozemský biom. Jihoamerické pampy byly – a jsou – člověkem využívány daleko intenzivněji. Navíc např. asijské či africké deštné lesy ubývají podstatně rychleji, než tomu je u pralesů amazonských. Nicméně o Amazonii jako takové se hovoří nejvíce.

Pro analýzu negativních jevů, odehrávajících se v amazonských pralesích, jsme se rozhodli především pro možnost srovnání značného množství zdrojů různé kvality a hodnověrnosti. Ke konfrontaci odlišných úhlů pohledu může sloužit kap. 6. Jiné názory na deštné pralesy.

1 Definice, vymezení Amazonie

Amazonie je oblast Jižní Ameriky v okolí řeky Amazonky, pokrytá převážně Amazonskými deštnými pralesy. Jde o název správních oblastí v několika státech, kterými řeka protéká, termínem se také někdy označuje Amazonská nížina.

Deštné tropické pralesy Amazonie se nacházejí převážně na území páté největší země světa (rozloha Brazílie je 8 511 965 km²) a zabírají necelou polovinu brazilského teritoria. Tím se ale Brazílie stává vlastníkem jedné třetiny všech deštných tropických pralesů světa. Druhá třetina světových tropických pralesů leží v sousedních zemích jako Bolívie, Peru, Ekvádor (nesousedí přímo s Brazílií), Kolumbie, Venezuela, Guyana, Surinam a Francouzská Guyana. Zbývající třetina pralesů se nachází na území Afriky, v jihovýchodní Asii, severní Austrálii a ve Střední Americe.

Tropické pralesy jsou lokalizovány v pásu mezi obratníkem Raka a obratníkem Kozoroha. Tyto pralesy pokrývají v Jižní Americe 57% rozlohy všech deštných pralesů světa a jsou nejstarším kontinuálním ekosystémem na světě, některé jsou staré až 100 - 150 milionů let. Přestože zabírají pouze 6% zemského povrchu, žije v nich nejméně polovina živočišných druhů na zemi (na světě žije 5 - 30 milionů druhů). Nejbohatší z tropických pralesů po biologické stránce jsou takové pralesy, které dosahují vysokých průměrných srážek. To se týká právě Amazonského regionu.

Celkově se amazonské pralesy rozkládají na území asi 5 milionů km² - tedy jako kdyby na polovině území Evropy rostly jen samé pralesy. Uvedených pět milionů km² také odpovídá 64násobku rozlohy České republiky.

2 Přírodní podmínky

Tropické pralesy se zrodily před více než 100 miliony lety a od té doby až dodnes zde panují zhruba tytéž podmínky: vysoká teplota a vlhkost vzduchu a celoročně minimální teplotní výkyvy. Vývoj nebyl ničím narušen (např. dobou ledovou) a výsledkem je nejvyšší druhová rozmanitost ze všech pozemských ekosystémů.

2.1 Teplota vzduchu

Vzhledem k tomu, že se Amazonie nachází v ekvatoriálním pásu, zde teplota během roku kolísá v rozmezí 5°C a udržuje se v průměru mezi 26-28°C. Nejnižší teploty se vyskytují v lednu, zatímco nejvyšší v srpnu.

2.2 Vlhkost vzduchu, srážkové poměry

Vzdušná vlhkost deštných pralesů je 80 až 100%. Vlivem slunečního záření se vzduch ohřeje a voda se odpaří. Tvoří se bouřkové mraky a ochlazené páry padají zpět v podobě deště. Prales efektivně využívá srážky, pouze 1/2 až 1/4 dopadne na zem. Nejméně polovina tropických lijáků pochází právě z odparů deštného pralesa. Dnes již bezpečně víme, že odlesněním velkých ploch se mění i klimatické podmínky ostatních kontinentů. Změna způsobí na jedné straně sucha, a jinde zvýšení srážek.

Významným faktorem je přenos vlhkého vzduchu z Atlantského oceánu, který zejména v západní části Amazonie – kde naráží na bariéru And – zapříčiňuje velmi výrazné dešťové srážky. Tyto srážky, jejichž množství překračuje 2000 mm ročně (srážkových dní je 130 – 250), poskytují rostlinstvu po celý rok optimální podmínky k růstu. Oblasti záplav v době rozvodnění Amazonky zasahují až stovky kilometrů do okolní krajiny. Je nutno také zmínit, že 1/5 sladké vody na planetě je právě v Amazonce.

2.3 Podloží deštného pralesa

Horniny v Amazonské nížině náleží ke geologicky nejstarším na jihoamerickém kontinentu. Amazonská nížina předěluje oblasti Brazílského a Guayanského štítu. Západní stranu amazonské pánve potom ohraničuje masiv And, který vznikl před 200 mil. let v důsledku kolize Jihoamerické litosférické desky s deskou Nazca.

Půdy amazonské pánve jsou rovněž velmi staré a chudé na minerály, které z nich byly časem vylouhovány a jejich pH hodnota je řadí k půdám kyselým. Vlhkost a teplota napomáhají tvorbě oxidů, které dávají půdám jílovitý charakter. Minerály nejsou využívány rostlinami a v půdách se hromadí. Je-li navíc odstraněna vegetace, po několika cyklech horkých a suchých období, které střídají období dešťů, dochází k „upečení“ půdy a jejímu trvalému znehodnocení.

3 Význam pralesa

Tropický deštný prales je biot s největším počtem druhů organismů (tzv. druhová diverzita), většina z nich je nejspíše dosud nepoznána. Odhaduje se, že v tropických pralesech žijí 2/3 všech známých rostlinných a živočišných druhů této planety. Pouze v tropických pralesech nalezneme 90% primátů světa (mimo lidí), 40% dravců a 80% hmyzu na světě. Na 10 ha deštného pralesa může růst více druhů stromů, než v celé Severní Americe.

Amazonské pralesy produkují 1/5 světového kyslíku a obsahují 1/5 sladkých vod světového říčního systému (brazílský říční systém zahrnuje 43 200 km řek, resp. 25 000 km splavných řek). V Amazonii je držena značná část světového uhlíku, jeho uvolnění by vedlo ke značné změně klimatu (odlesněná půda totiž udrží 20 až 50krát méně uhlíku, než půda porostlá lesem).

Vzhledem k tématu práce se budeme dále zabývat zejména fytogeografickými poměry Amazonie.

3.1 Flóra – „zelené bohatství“

Amazonský prales nepředstavuje neproniknutelnou džungli. Většina povrchu pod klenbou stromů je průchodná. Stromy zde bojují o světlo a proto většina z nich narůstá do výšky kolem 30, mnohdy až 40 metrů nad povrch. Horní patro lesa (více než 20 metrů nad zemí) absorbuje 90% slunečního záření.

Na rozdíl od mnoha evropských stromů zůstávají jejich kořeny blízko povrchu – těžké půdy totiž špatně propouštějí vláhu do hloubky. Důsledkem je rozprostření kořenového systému daleko od samotného kmene.

Byliny se zde na povrchu vyskytují jen velmi zřídka. Mezi typické příklady pozemních květů patří *Heliconia sp.* ze stejné skupiny rostlin jako je např. banánovník. Co se

týče druhové rozmanitosti, nejbohatěji zastoupenými čeleděmi jsou *Bromelie* a *Orchideje*. Dekorativně působí i kapradiny a mechy.

Liány a jim příbuzné popínavé rostliny tvoří neodlučitelnou součást obrazu tropického pralesa. Některé z nich představují zdroj mnoha farmaceutik (viz kap. 3.2.).

3.2 Přírodní léčiva a další produkty

Tropické deštné pralesy jsou nazývány „největší lékárnou světa“ kvůli tamějšímu výskytu velkého počtu přírodních léčiv. Téměř polovina užívaných léků pochází z deštných pralesů například léky proti malárii, anestetika, různá sedativa a mnoho dalších. Nevíme, kolik rostlinných druhů, které nenávratně mizí, v sobě skrývá látky, jež budou v budoucnu zásadní pro další existenci lidstva.

Známý příklad je barvínek madagaskarský – barvínkovec růžový (*Catharanthus roseus*), kterým je úspěšně léčena dětská leukémie u 80% nemocných, dříve tato nemoc jasná a neodvratná smrt. Liána *Chododendron tomentosum* obsahuje alkaloid curare, který je silným svalovým relaxantem a používá se mj. k léčení některých duševních onemocnění.

Mimo antikoncepce, léků proti bolestem a jiným se objevují druhy nadějně pro léčení rakoviny a AIDS.

Z celkového počtu 220 000 kvetoucích rostlin bylo prozkoumáno pouhých pět tisíc, přičemž ovšem vlastnosti mnohých už nebudeme mít možnost poznat. Pro zajímavost přibližně čtvrtina léků je rostlinného původu, třináct procent pochází z mikroorganismů a tři procenta z živočichů

Mnoho dalších produktů běžně užívaných v moderní společnosti pochází také z tropů. Mezi ty patří:

- průmyslové produkty jako kaučuk, esenciální oleje
- potraviny jako banány, rýže, citrony, ořechy, čokoláda, guarana

4 Hlavní příčiny mizení deštných lesů

4.1 Obchod se dřevem

Obchodování ze dřevem je zodpovědné za přibližně 25% odlesnění. Komerční těžba dřeva je po vypalování nejvýznamnějším faktorem ničení tropických pralesů. Přitom pouze 80% dřeva je využito a jenom zlomek dříví je obráběn takovým způsobem, který by byl ekologicky únosným. Z objemu dřeva, které se v Amazonii vytěží, jsou téměř 2/3 zničeny na pilách a drtičkách, kde končí jako nepoužitelný odpad nebo piliny.

Velké nebezpečí představuje také ilegální těžba dřeva, která podle brazilské vlády tvoří až 80% veškeré těžby. Zde se projevují zejména snahy o levnou dodávku mahagonu.

4.2 Chov dobytka

Nejméně 7.700 čtverečních mil pralesů ročně ubude na úkor chovu v Latinské Americe. Ve Střední Americe pastviny získané z pralesů produkují hovězí maso pro domácí spotřebu i pro vývoz, produkují žrádlo pro zvířata a hovězí maso pro fast food hamburgery. V mnoha případech byl chov podpořen vládou formou nižších daní a pomocí zahraničních bank.

V důsledku velké živočišné výroby došlo – kromě zničení velké plochy deštného pralesa – také ke snížení celkového stavu dobytka. Hlavním omylem bylo vymýcení lesního pkryvu a následné vypálení, namísto vhodnější kombinace pastvin a stromů (tzv. silvopastorální systém).

4.3 Mezinárodní půjčky

Velké finanční instituce jako např. World Bank používají daňové peníze z USA a ostatních zemí pro zásobování velkoplošných projektů v zemích pralesů. Zadlužené rozvojové země, představují pro naše projektanty a budovatele vodních děl poslední oblasti na Zemi, kde mohou takováto díla realizovat. Např. Brazílie se naproti jednoznačně prokázaným závažným ekologickým dopadům z dosavadní výstavby velkých vodních děl chystá do roku 2010 vybudovat dalších 145 velkých přehrad. Pokud budou postavené, kolem 25 milionů ha tropického pralesa bude zatopeno a půl milionu tradičních obyvatel bude vysídleno ze svých původních území. Dále to zahrnuje těžební projekty, plantáže užitkových rostlin a exotických stromů, kolonizaci, výstavbu silnic, které otevírají možnost nekontrolovatelné činnosti osadníků a různých spekulací s půdou.

4.4 Přesun zemědělství

Miliony lidí zajišťují své živobytí tím, že budují nové farmy v pralesích. Řízení vládou a bídou zkoušejí praktikovat různé zemědělské metody nevyhovující tropické půdě. Po několika málo letech již výroba není efektivní (živiny v půdě jsou vyčerpány), čímž jsou donuceni kácet další stromy a vše začíná znovu. Před 30 lety žili v jihovýchodní Brazílii, která je nejurodnější oblast země, miliony drobných zemědělců a byli pomocí intenzivního obdělávání půdy zcela soběstační v produkci potravin. Díky expanzi pěstování sóji na velkofarmách přišly miliony lidí o práci. Mnozí byli donuceni přestěhovat se do oblastí pralesů, které museli vypálit, aby získali půdu. Podobné důsledky jako pěstování sóji má i pěstování jiných plodin na export jako například káva, kakao, banány, ananasy a další.

4.5 Mezinárodní zájmy

Osud tropických pralesů často leží v rukách mocných cizích společností, které se snaží co nejvíce využít jejich půdu. Od Střední Ameriky po jihovýchodní Asii srovnaly mezinárodní společnosti se zemí pralesy kvůli ovoci, papíru a těžbě surovin. Mezi tyto společnosti patří např. Mitsubishi Corporation, Hyundai, Sharp, Canon, aj.

4.6 Ilegální drogy

Produkce ilegálního kokainu a opia také napomáhají k odlesňování, zejména v Latinské Americe. Například v Kolumbii padne tisíc stromů kvůli produkci jednoho kilogramu heroínu.

4.7. Těžba nerostných surovin, stavba silnic

V Amazonii se v současné době ve velkém měřítku těží nerostné suroviny – např. zlato, měď, ropa (zvláště na území Ekvádorské Amazonie). Důsledkem je pronikání rtuti a dalších chemikálií do vodního cyklu Amazonky a jejích přítoků.

Roku 1980 byla dobudována tzv. panamazonská dálnice, tj. zpevněná hlavní dopravní linie vedoucí napříč amazonskou pánví. Brazílie dnes počítá s jejím celkovým vyasfaltováním, což může na jedné straně přinést rozvoj a prosperitu, na straně druhé ovšem další destrukci deštných pralesů.

Problematika stavby přehrad již byla zmíněna v kap. 4.3.

4.8 Požáry

Požáry jsou v oblasti Amazonie velmi problematickým jevem. Pakliže se vymknou kontrole, mohou zničit území např. až o rozloze 40 000 km², jak se stalo roku 1998. Jejich volnému šíření totiž nic nebrání – a důsledkem mohou být rozsáhlé zcela degradované oblasti.

5 Negativní důsledky mizení deštných pralesů

Čísla, která by postihovala podíl jednotlivých činností na mizení deštných lesů, nejsou dost reprezentativní. Je samozřejmé, že vlády se snaží tyto čísla „zamlžit“, ale rychlost mizení pralesů je ohromující i v případě podhodnocených čísel.

Například sama brazilská vláda přiznává, že možná až 80 % těžby dřeva probíhá nelegálně, tedy bez možnosti stav věci pouhou legislativou zásadně ovlivnit. Jenže: oddělení lesnictví disponuje na hlídání několika milionů km² jen 300 až 600 kontrolory. Na několik milionů kilometrů čtverečních by ale bylo zapotřebí snad 15-20 tisíc takových pracovníků.

Mizení deštných pralesů má pak za důsledek:

5.1 Klimatické změny

Spalováním fosilních paliv a rozlehlých ploch tropických deštných lesů dochází ke zvýšenému úniku oxidu uhličitého a jiných plynů do vzduchu. Podle odhadů pochází téměř 20 % CO₂ vyprodukovaného člověkem právě ze spalování deštných lesů. Navíc úbytek stromů snižuje schopnost naší planety absorbovat oxid uhličitý, což má za důsledek globální oteplování. Negativní vliv na světové klima má pak změna větrného proudění a srážkového režimu.

5.2 Úbytek rostlinných a živočišných druhů

Tento problém byl již rozebrán výše (kap. 3. Význam lesa).

5.3 Změna v ekologickém cyklu

V deštných lesích koluje neuvěřitelné množství vody v kapalném a plynném skupenství. Jejich vymizení by mělo za následek rozkol v tomto cyklu, což by způsobilo větší extrémy v klimatických podmínkách (sucha a záplavy). Odlesňování také vede k erozi půdy a tím ke zvětšení náplavů řek. Náplavy mohou zničit zásobárny pitné vody a také zahubit některé mořské živočichy, např. korály.

5.4 Úbytek původních obyvatel

Již při prvním kolonizování amazonských oblastí docházelo k velkému úbytku obyvatel. Důvodem byly pro tamější obyvatelstvo dosud neznámé smrtelné nemoci (např. malárie). Nejedna vesnice díky tomu vymřela.

V celé Amazonii žijí všeho všudy jen dva miliony lidí (včetně nikým nikdy nespočítaných Indiánů, odhadovaných na necelých 200 000), z nichž tři čtvrtiny sídlí na jednom místě: Manaus, v metropoli na rovníku, kam nevede ani jedna aspoň trošku pořádná silnice. V Amazonii se jedná zpravidla o tzv. **nestálé obyvatele**, kteří jsou tvořeni vědci, výzkumníky a turisty. Původní obyvatelstvo se objevuje pouze výjimečně. Mezi nejzajímavější kmeny v této oblasti patří bezpochyby kmen Acuaru. Ti jsou také nazýváni jako "lovci lebek z Amazonie".

Určitá indiánská území v Brazílii mají status národních parků, přesto o ně indiáni svádějí boj se společnostmi, které kácí pralesy. **Většina indiánských etnik žije mimo národní parky** a jejich situace není tak příznivá, protože toto obrovské území má ekonomický a strategický význam. A velmi nebezpečná je pak kolumbijská Amazonie, protože tu působí guerilly a narkomafie. Na hranicích Brazílie a Venezuely se více než dvacet let vede válka mezi indiány a hledači zlata, kteří používají k těžbě rtuť a ničí tamější území. Střídá se tu i ze samopalů a indiáni jsou mnohdy jako štvaná zvěř.

5.5 Ztráta možných - zatím neobjevených - léků proti nemocem

viz kap. 3. Význam lesa

6 Jiné názory na deštné pralesy

6.1 Těžaři

V roce 1999 bylo v celé Amazonii identifikováno více než 2500 dřevařských společností a velkých pil. Kácení pralesů není primárně důsledkem těžby dřeva, ale snahy místních obyvatel získat novou půdu. T. Grim (2006) se tématem těžby tropických deštných lesů zabývá ve článku *Kde jsou ochránářské priority? Medializace kontra ochrana přírody*. V něm píše, že mnohem více ohrožené než deštné pralesy jsou jiné biomy, např. savany nebo atlantské deštné lesy. Všeobecně platným tvrzením je v současnosti názor, že největší podíl na mizení deštných lesů mají těžbařské společnosti. Ve výše zmíněném článku jsou jako hlavní důvod uvedeni domorodci, kteří vypalují lesy na pastviny a pole.

Co se těžby týká, existují dva rozdílné pohledy na věc:

1. těžba = drancování rozsáhlých ploch lesa, který se z takového zásahu nevzpamatuje, navíc těžba často probíhá ilegálně
2. těžba probíhá z velké části selektivně – vytěženy jsou jen největší stromy. Nedochozí k narušení rovnováhy a prales se za nějaký čas dostává do původního stavu.

Je na každém, ke kterému názoru se přikloní.

6.2 Brazilští bezzemci

Kvůli nerovnoměrnému rozdělení půdy mezi obyvatelstvem proběhla v 60. letech (nejen) ve státech Amazonie pozemková reforma, která znamenala přidělování půdy bezzemkům. Ti tak v prvotním nadšení vymýtili v pralesě parcelu, ale ta je po několika letech neúživila. V lepším případě půdu nevýhodně prodali a přesunuli se dál, v horším se jim prodej nepodařil vůbec a půdy se po jejich odchodu zmocnil velkostatkář (zůstává-li v cestě velkofarmy osamělá soukromá parcela, bývají pro její začlenění použity všechny možné způsoby od psychického nátlaku přes výstražné násilí až po brutální vyřízení vzdorného malého farmáře). Rolníci, kteří jsou ze svých pozemků vytlačeni, pronikají dál a dál do nitra pralesa. Výsledkem je armáda bezzemků, která se neustále přesouvá za svým „snem“.

6.3 Politika země Amazonie

Za mizením deštných pralesů stojí především finance. Vlády jihoamerických států jsou zadluženy a Amazonie je zdrojem obrovského přírodního bohatství. V amazonských státech tak dochází k:

- dotování těžby dřeva vládou
- přeměně pralesa v ornou půdu nebo pastviny (Brazílie - splácení zahraničního dluhu vývozem sóji nebo hovězího masa)
- budování nových silnic – průnik do nových oblastí, spolu s tím ale přicházejí d nitra pralesů chudí bezzemci, kteří po ztrátě úrodnosti půdy putují stále dál
- těžbě surovin (ropa v Ekvádoru)

V této kapitole se budeme zabývat pouze největším „vlastníkem“ deštných pralesů, Brazílií, které je v médiích také věnována největší pozornost.

6.3.1 Minulost a současnost na příkladu Brazílie

Intenzivní odlesňování pralesů začalo teprve v 60. letech 20. století. Od roku 1964 vládla Brazílii vojenská junta, která se rozhodla dosáhnout rozvoje země za každou cenu. Jako zdroj národního bohatství měly sloužit především přírodní zdroje v Amazonii.

- Jedním ze základních omylů brazilské vlády byla nesprávná představa o plodnosti amazonské půdy. Nový kolonizátor získává vlastnické právo po pěti letech užívání pozemku. Dojde-li k vyčerpání půdy dříve a nemá-li drobný farmář peníze na

hnojiva či kapitál pro jiné využití pozemku (což nemá), je nucen k odchodu a novému pokusu jinde.

- Dalším "omylem" bylo kritérium pro přiznání práva na pozemek - vymýcení minimálně 50 procent obsazené parcely (později sníženo na 20 procent plochy). Kácí se tedy i v případech nezemědělského využití půdy, např. podpovrchové těžby, sběru nějakých plodů.
- K politickým "omylům" můžeme započíst osvobození zemědělských aktivit od daní (týkalo se asi 90 % zemědělské produkce). Vzniká daňový úkryt, tedy možnost fiktivního podnikání v zemědělství.
- Zásadně k obsazování amazonské půdy přispěly i další formy finanční podpory, které se minuly účinkem. Jsou to zejména výhodné půjčky pro "projekty" v zemědělství, které spolu s levnou půdou otevřely dveře majetné části společnosti pro obrovskou spekulaci s pozemky:

Ovšem také chování nových majitelů - velkostatkářů je zavedenými pravidly deformováno nejméně příznivým směrem: jsou nuceni půdu využívat, jinak propadá. Logicky volí nejlevnější způsob, většinou rentabilní jedině díky státním dotacím: extenzivní chov dobytka. Oblíbenost dobytkařství tedy nespočívá v poptávce po hovězím masu. Doplnkovou informací je, že vlastníci obřích farem často svůj majetek ani nikdy nenavštíví, řídí ho na dálku prostřednictvím správců.

6.3.2 Program AVANCA BRASIL

Realizace sedmiletého rozvojového plánu brazilské vlády "Avanca Brazil" – v češtině Zlepšená Brazílie (Kupředu, Brazílie) – by měla vést podle původních prognóz ke zničení a ztrátě 33 až 42 % brazilské části amazonského deštného pralesa. V rámci tohoto gigantického hospodářského projektu mělo být v letech 2000-2007 v Amazonii proinvestováno na 40 miliard US dolarů, a to na výstavbu silnic, dálnic, železnic a hydroelektráren a očekávala se migrační vlna až 20 milionů nových osídlenců.

Hospodářský růst vyvolaný projektem Avanca Brazil sice pomůže zvýšit životní úroveň milionů Brazilců, zároveň ale způsobí další nárůst poptávky po dřevě, půdě a dalších zdrojích. Projekt, který vzbuzuje ohlasy po celém světě, by zřejmě rozdrtil jakékoliv dosavadní ekologické snahy - staly by se vedle rozměrů Avanca Brazil zcela bezvýznamnými.

V reakci na Avanca Brazil vytvořil americko-brazilský tým odborníků dva modely možného vývoje (publikováno v lednu 2001 v americkém časopise Science).

1. Optimističtější model předpokládá, že za 20 let zůstane v Amazonii "ještě" 28 % nedotčených pralesů, 28 % půdy bude totálně odlesněno a zbytek se bude nacházet na různých stupních devastace.
2. Pesimističtější výhled počítá s tím, že za 20 let zbude v Amazonii méně než 5 % zcela nedotčených porostů, zatímco celých 42 % rozlohy bude kompletně odlesněno a zbytek bude v různé fázi devastace.

V reakci na časopis Science se brazilská vláda odhodlala ke vstřícnému kroku: přislíbila prostudovat vliv všech projektů tohoto hospodářského plánu. Na kritiku časopisu Science ovšem brazilští představitelé odpovídají například alibistickým tvrzením, že jejich velkorysé plány nezahnují ani kilometr nové silnice - pouze zamýšlejí "vylepšit" a zmodernizovat stávající.

7 Možný budoucí vývoj

Oficiálně udávaný kurz odlesňování je např. v Brazílii ročně ve srovnání s jinými zeměmi velmi nízký (Pobřeží Slonoviny, Indonésie, Malajsie). Rychleji než v Brazílii probíhá odlesňování i v celé řadě sousedních jihoamerických zemí, především v Ekvádoru, Peru a Kolumbii.

Situace v Amazonii není nijak růžová, ale myšlenky na její záchranu přicházejí od "neamazonských" lidí, ať už ze Severní Ameriky, Evropy, Japonska anebo moderních obyvatel brazilských průmyslových center. Pouze tyto populace se díky nashromážděnému bohatství mohou zabývat i dlouhodobějšími úvahami ohledně přežití. Jenže tito lidé, kteří třeba chápou problematiku "udržitelného rozvoje", žijí v úplně odlišných geografických a sociálních podmínkách než obyvatelé mizejících pralesů, jejichž hlavní náplň života zůstává i nadále - ve třetím tisíciletí našeho letopočtu - zajišťování **základních prostředků na živobytí doslova ze dne na den**.

Mýcení a kácení deštných lesů pokračuje navzdory ekologickým protestům, mezinárodním konferencím, slibům a zárukám. Přestože došlo k částečným změnám k lepšímu, celkové tempo ničení se zvyšuje. Brazílie přestala dotovat kácení pralesů, Světová banka se začala zajímat o ekologické dopady svých půjček, rozběhly se lokální projekty na lepší hospodaření a výzkum pralesů, mj. za pomoci WWF. Přesto na celém světě zatím neexistuje síla, která by toto ničení zastavila, protože problematika přesahuje zájmy i možnosti jednotlivých národních států. Chudý jih nic nezmůže, pokud nezačne bohatý sever. Zákony rozvojových zemí na ochranu jsou bezzubé, nadnárodní dřevařské korporace rychle korumpují vlády a skupují práva na další a další zbytky pralesů.

Možná řešení problému mizení deštných pralesů:

- majetková práva -právo využívat les by měli mít místní lidé, kteří jsou na něm existenčně závislí.
- zvýšení ceny dřeva - dřevěné výrobky jsou příliš levné. Je třeba přestat dotovat těžbu dřeva, nasadit daně na pralesní dřevo.
- odpuštění dluhů zemím třetího světa
- rozšíření chráněných oblastí pralesa, aj.

POUŽITÉ ZDROJE:

- GRIM, T. (2006): *Kde jsou ochránářské priority? Medializace kontra ochrana přírody*. Časopis Vesmír, č. 85, 140-174.
- <http://www.ikoktejl.cz/magaziny/koktejl/MKplaneta/plaa020315.html>
- http://archiv.neviditelnypes.zpravy.cz/hyena2002/clanky/2005/02/41410_0_0_0.html
- <http://216.239.59.104/search?q=cache:bNzf9RUhDYwJ:pravo.novinky.cz/p158a09a.hp+amazonie+t%C4%9B%C5%BEa%C5%99i&hl=cs&ct=clnk&cd=1>
- <http://www.greenpeace.cz/media/zpravy.shtml?x=212356>
- <http://www.greenpeace.cz/amazon/index.shtml>
- <http://www.differentlife.cz/ekologie02.htm>
- <http://referaty.ireferaty.cz/307/1934/Amazonie>
- <http://gnosis9.net/view.php?cisloclanku=2005100010>
- <http://www.top-wetter.de/klimadiagramme/suedamerika/82331.htm>
- <http://quito.blog.cz/galerie/36-amazonie>
- <http://www.explorationsinc.com/PhotoGallery/amazon-tours-rainforest-jungle/index.html>
- <http://www.stredoceskestavby.cz/clanky/clanek.html?qid=1416>
- http://www.botanicka.cz/generate_page.php?page_id=152&cz_botanicka=6d2c840b7df5d0e387a3c271a909a448
- <http://www.floranazahrade.cz/200401/fenomenalni.htm>
- <http://www.celysvet.cz/catharanthus-roseus.php>
- <http://www.bedekr.cz/staty/JAmerika/Brazilie/>
- <http://www.cana.cz/view.php?cisloclanku=2006031201>
- <http://www.cestar.cz/Pruvodce,mapy/Amerika/Braz%C3%ADlieinfo.htm>
- <http://st.vse.cz/~XSPUZ01/soubory/seminarniprace.doc>
- <http://www.areaviva.ecn.cz/webPeru/peruanskaamazonie.htm>